

Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen) aan plv. hoge commissaris te Djakarta (Gieben), 8 sept. 1950

Voor Gieben persoonlijk, mede namens Fockema.

Heden hadden Fockema en ik een onderhoud met Rum, waartoe wij het initiatief hadden genomen. Ik deelde aan Rum mede dat de voorzitter der Tweede Kamer bij mij geïnformeerd had naar de stand van zaken met betrekking tot het interparlementair contact. Rum zeide dat ook Yamin in Indonesië op het tot stand brengen van het interparlementair contact had aangedrongen en dat naar zijn mening deze zaak althans rijp was om door de Voorzitter voornoemd rechtstreeks te worden opgenomen met zijn Indonesische collega. Ik zal dit de Voorzitter mededelen.

Vervolgens vroeg ik Rum of wij mochten aannemen dat de Nieuw-Guineaconferentie op 30 September zal plaatshebben. Hij antwoordde mij dat hij bericht had ontvangen van Hatta dat 30 September als richtdatum kon worden aangehouden. Hij verklaarde desgevraagd dat inderdaad Leimena, Anak Agung en Suparmo naar die conferentie zouden komen, maar hij liet de mogelijkheid open dat in dit besluit wijziging zou gebracht worden.

Op mijn vraag of ook waarnemers van de UNCI voor de Nieuw-Guineaconferentie moesten uitgenodigd worden was Rum's eerste reactie dat wij de UNCI zouden kunnen vragen om zich gereed te houden eventueel aan de conferentie deel te nemen. Gezien echter de praktische moeilijkheden verbonden aan een dergelijk verzoek verklaarde Rum nader dat hij met zijn Regering terzake voeling zou opnemen. Mijnerzijds verklaarde ik dat ons Kabinet nog geen standpunt ten aanzien van de deelname der UNCI bepaald had, maar dat ik het waarschijnlijk achtte dat het Kabinet zich zou conformeren aan het inzicht der Indonesische Regering op dit punt.

Nadien kwam de a.s. Unieconferentie ter sprake. Rum verklaarde dat hij deze conferentie eind October zou willen doen plaatsvinden, waartegen ik geen bezwaar maakte.

Vervolgens kwam de hoofdschotel van ons onderhoud, de kwestie Ambon, ter sprake. Fockema en ik betoogden, dat de afvloeiing van de nog resterende ex-KNIL-militairen bevredigend verliep, met uitzondering van de afvloeiing der Ambonnezen. Wij verklaarden, dat wij straks te hunnen aanzien in een onmogelijke situatie zouden komen, omdat onze KL moet repatriëren, en wij dus zouden blijven zitten met een grote groep Ambonezen, voor wier doen en laten wij de verantwoordelijkheid zouden blijven dragen. Indien, zo zeiden wij, er op Ambon krijgsbedrijven zouden plaatsvinden, zouden deze Ambonezen mogelijk uit de band springen wat dan natuurlijk weer een slechte invloed zou hebben op de betrekkingen tussen Indonesië en Nederland. Bovendien zouden krijgsbedrijven tegen Ambon de publieke opinie hier zeer schokken, gezien de sympathie, die onder het Nederlandse volk voor de Ambonezen leeft. Aan de andere kant verklaarden wij begrip te hebben voor de Indonesische zienswijze, dat een soevereine staat niet kan verdragen, dat op een gedeelte van zijn territoir een greep naar de macht wordt gedaan, waarin die staat dan zou hebben te berusten. Wij verklaarden ons bereid een bijdrage te leveren voor een vreedzame oplossing door de Ambonezen duidelijk te maken, dat, als zij een onverzoenlijk standpunt innemen, zij daarvoor niet op steun van Nederland moeten rekenen. Wij zeiden, dat, wanneer de kwestie Ambon op vreedzame wijze zou worden opgelost, dit ons van een grote zorg zou bevrijden, de samenwerking tussen Nederland en Indonesië zou bevorderen en een bewijs zou vormen, dat wij in staat waren dergelijke moeilijkheden als goede Uniepartners op te lossen. Rum verklaarde, dat hij een vreedzame oplossing van de Ambonkwestie voorstond en dat hij het nuttig vond, dat Fockema ter

bespreking van alle facetten van het Ambonvraagstuk naar Indonesië zou komen. Daar Fockema niet dadelijk kan vertrekken, in verband met de behandeling van de Oorlogsbegroting in de Tweede Kamer, welke vermoedelijk zal plaatshebben op Woensdag en Donderdag a.s., werd met Rum afgesproken, dat Fockema samen met Rum op Zaterdag 16 September naar Indonesië zal vertrekken. Fockema legde er de nadruk op, dat hij deze reis wilde ondernemen, mits Rum hem kon verzekeren, dat Fockema door zijn komst de vreedzame oplossing van het Ambongeschil zou bevorderen. Rum verklaarde daarop, dat dit volstrekt het geval was, waarop besloten werd, dat Fockema dus in ieder geval en onder alle politieke omstandigheden Zaterdag 16 September a.s. naar Indonesië zou vertrekken. Ik heb nadien de Minister-President, in wiens geest wij wisten te handelen, gevraagd, of hij zulks goedkeurde, wat hij bevestigde.

Is het resultaat van dit onderhoud dus hoopvol, wij mogen er ons niet door in slaap laten wiegen. In Rum's eerlijkheid en goede trouw geloof ik onvoorwaardelijk en wanneer hij op dit ogenblik in Indonesië was, zou ik voorlopig gerust zijn. De ervaring heeft echter geleerd, dat Rum niet steeds tijdig op de hoogte gebracht wordt van de ontwikkeling van zaken in Indonesië, en dat de besprekingen, die hij met mij heeft, niet steeds dadelijk ter kennis komen van de Minister-President van de RI. Wij moeten dus onverzwakt doorgaan met de UNCI te activeren en ook zou ik U willen verzoeken persoonlijk een soortgelijke bespreking als wij hadden met Rum, met Natsir te willen arrangeren. Als wij niet alle zeilen bijzetten, vrees ik trots alles zeer onaangename verrassingen.

Het is zeer wel mogelijk, dat uit ons onderhoud met Rum door de RI de conclusie wordt getrokken, dat wij de hand hebben in de activiteiten van de UNCI met betrekking tot Ambon en dat wij op de hoogte zijn van zekere krijgsplannen. Wat het eerste betreft, geloof ik, dat die conclusie ook zonder ons onderhoud voor de hand lag, en wat het laatste betreft, verdient het misschien zelfs aanbeveling indien men beseft, dat wij zeer goed begrijpen, wat er mogelijk gaande is.

Wij hebben uiteraard tegenover Rum niets doen blijken van wat U in Uw SP 11 ons mededeelde, maar ons gesprek daarvan volkomen los gehouden. Conform Uw suggestie heb ik bij Rum niet op antwoord op het slot van mijn brief van 15 Augustus aangedrongen.